

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 4ης Μαρτίου 2004 *

Στην υπόθεση C-264/02,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του tribunal d'instance de Vienne (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Cofinoga Mérignac SA

και

Sylvain Sachithanathan,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ 1987, L 42, σ. 48), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Φεβρουαρίου 1990 (ΕΕ L 61, σ. 14),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Jann (εισηγητή), προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος,
C. W. A. Timmermans και S. von Bahr, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: M. Múgica Arzamendi, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Cofinoga Mérignac SA, εκπροσωπούμενη από τον J.-J. Gatineau, avocat,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. de Bergues και την R. Loosli Surrans,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Snoecx,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την P. Ormond και τον J. Turner,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την M.-J. Jonczy και τον M. França,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Cofinoga Mérignac SA, εκπροσωπούμενης από τον J.-J. Gatineau, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον C. Lemaire, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από την M.-J. Jonczy, κατά τη συνεδρίαση της 3ης Ιουλίου 2003,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Με απόφαση της 5ης Ιουλίου 2002, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Ιουλίου 2002, το tribunal d'instance de Vienne υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη (ΕΕ 1987, L 42, σ. 48), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Φεβρουαρίου 1990 (ΕΕ L 61, σ. 14, στο εξής: οδηγία).

- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκνυσαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Cofinoga Mériçnac SA (στο εξής: Cofinoga), εταιρίας γαλλικού δικαίου, και του S. Sachithanathan σχετικά με την καταβολή ποσών οφειλομένων βάσει συμβάσεως συναφθείσας μεταξύ του τελευταίου και της εν λόγω εταιρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση

- 3 Σύμφωνα με το άρθρο της 1, παράγραφος 2, στοιχείο γ', η οδηγία εφαρμόζεται επί των συμβάσεων πίστωσης οι οποίες νοούνται ως συμβάσεις δυνάμει των οποίων «ένας πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση με τη μορφή προθεσμίας πληρωμής, δανείου ή οποιασδήποτε άλλης παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης».
- 4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας έχει ως εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

[...]

- ε) στις συμβάσεις πίστωσης με τη μορφή προκαταβολών σε τρέχοντα λογαριασμό που χορηγούνται από πιστωτικό ή χρηματοοικονομικό ίδρυμα, εκτός των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας.

Ωστόσο, στις πιστώσεις αυτές εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 6·

[...]»

5 Το άρθρο 3 της οδηγίας προβλέπει ότι κάθε διαφήμιση μέσω της οποίας ο διαφημιζόμενος δηλώνει ότι προσφέρεται να χορηγήσει πίστωση και η οποία αναφέρει αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το κόστος της πίστωσης πρέπει να αναφέρει το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (στο εξής: ΣΕΠΕ).

6 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας ορίζει:

«1. Οι συμβάσεις πίστωσης καταρτίζονται εγγράφως. Ο καταναλωτής λαμβάνει αντίτυπο της έγγραφης σύμβασης.

2. Στην έγγραφη πίστωση αναφέρεται:

α) το [ΣΕΠΕ].

β) οι προϋποθέσεις τυχόν τροποποίησης του [ΣΕΠΕ].

Σε περιπτώσεις που δεν είναι δυνατό να αναφέρεται το [ΣΕΠΕ], θα παρέχονται στον καταναλωτή οι σχετικές πληροφορίες στην έγγραφη σύμβαση. Οι πληροφορίες αυτές θα περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση».

- 7 Το άρθρο 1α, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας προβλέπει ότι ο τρόπος υπολογισμού του ΣΕΠΕ καθορίζεται σύμφωνα με τον μαθηματικό τύπο που περιέχεται στο σχετικό παράρτημα. Η παράγραφος 4, σημείο α', του άρθρου αυτού διευκρινίζει ότι το ΣΕΠΕ υπολογίζεται «τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση πίστωσης».
- 8 Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας:

«1. Ανεξάρτητα από την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ε', όταν υπάρχει σύμβαση μεταξύ πιστωτικού ή χρηματοοικονομικού ιδρύματος και ενός καταναλωτή για τη χορήγηση πίστωσης υπό μορφή προκαταβολής σε τρεχούμενο λογαριασμό, πλην των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας, ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης, ή νωρίτερα:

- για το τυχόν ανώτατο όριο της πίστωσης,
- για το ετήσιο επιτόκιο και τις επιβαρύνσεις που ισχύουν από το χρόνο σύναψης της σύμβασης καθώς και για τους όρους με τους οποίους μπορούν να τροποποιηθούν,
- για τη διαδικασία λύσης της σύμβασης.

Οι πληροφορίες αυτές επιβεβαιώνονται εγγράφως.

2. Εξάλλου, κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης, ο καταναλωτής πληροφορείται αμέσως κάθε τυχόν μεταβολή που επέρχεται στο ετήσιο επιτόκιο ή στις συναφείς επιβαρύνσεις. [...]

[...]»

Η εθνική νομοθεσία

- 9 Οι κύριες διατάξεις σχετικά με την καταναλωτική πίστη προβλέπονται στα άρθρα L. 311-1 έως L. 311-37 του code de la consommation (κώδικα καταναλωτή). Οι ασκούμεες επιρροή στην υπόθεση της κύριας δίκης διατάξεις είναι οι εξής:

Άρθρο L. 311-8

«Οι σχετικές με σύμβαση πίστωσης πράξεις [...] συνάπτονται στο πλαίσιο προηγούμενης συγκεκριμένης προσφοράς, αντίτυπο της οποίας παραδίδεται εις διπλούν στον δανειολήπτη [...]»

Άρθρο L. 311-9

«Όταν πρόκειται για το άνοιγμα πιστώσεως η οποία, ασχέτως του αν συνοδεύεται ή όχι από τη δυνατότητα χρήσεως πιστωτικής κάρτας, παρέχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα τμηματικής χορηγήσεως, σε ημερομηνίες της επιλογής του, του ποσού της παρασχεθείσας πιστώσεως, η ύπαρξη προηγούμενης συγκεκριμένης προσφοράς είναι υποχρεωτική μόνον όσον αφορά την αρχική σύμβαση.

Στην εν λόγω προσφορά διευκρινίζεται ότι η διάρκεια της συμβάσεως περιορίζεται σε ένα έτος, με δυνατότητα ανανεώσεως, ο δε δανειοδότης πρέπει να δηλώνει, τρεις μήνες πριν από την λήξη, τους όρους ανανεώσεως της συμβάσεως. [...]

Άρθρο L. 311-10

«Η προηγούμενη προσφορά:

[...]

- 2) διευκρινίζει το ποσό της πιστώσεως [...] και, εφόσον παρίσταται ανάγκη, το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο καθώς και το σύνολο των κατ' αποκοπή ποσών που ζητούνται επιπλέον των τόκων [...].

[...]

Άρθρο L. 311-37

«Το tribunal d'instance είναι αρμόδιο για τις διαφορές εκ της εφαρμογής του παρόντος κεφαλαίου. Οι σχετικές αγωγές πρέπει να ασκούνται, επί ποινή απώλειας του σχετικού δικαιώματος, εντός δύο ετών από της επελεύσεως του γενεσιουργού γεγονότος [...]»

- 10 Σύμφωνα με τα παρασχεθέντα από το αιτούν δικαστήριο στοιχεία, η ανανέωση μιας συμβάσεως πιστώσεως θεωρείται, κατά το γαλλικό δίκαιο, όχι ως παράταση της ισχύος της αρχικής συμβάσεως, αλλά ως σύναψη νέας συμβάσεως.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 11 Με σύμβαση της 1ης Ιουλίου 1993, η Cofinoga χορήγησε στον S. Sachithanathan δάνειο, υπό τη μορφή ανοίγματος πιστώσεως, διάρκειας ενός έτους, με δυνατότητα ανανεώσεως, η οποία θα χορηγούνταν τμηματικώς και συνοδευόταν από πιστωτική κάρτα, εξοφλητέο με μηνιαίες δόσεις, με κυμαινόμενο ΣΕΠΕ.
- 12 Επειδή δεν καταβλήθηκαν οι σχετικές δόσεις, η Cofinoga ενήγαγε στις 19 Νοεμβρίου 2001 τον S. Sachithanathan ενώπιον του tribunal d'instance de Vienne ζητώντας του να καταβάλει τα οφειλόμενα ποσά, εντόκως μαζί με τις σχετικές χρηματικές ποινές. Ο S. Sachithanathan δεν παρέστη.
- 13 Το tribunal d'instance de Vienne κάλεσε την Cofinoga να αποδείξει ότι η σύμβαση ανανεωνόταν νόμιμα, ύστερα από τη συμπλήρωση του πρώτου έτους, όπως προβλέπεται από το άρθρο L. 311-9 του code de la consommation.

14 Αφού έλαβε γνώση των παρατηρήσεων της Cofinoga, το tribunal d'instance de Vienne αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν οι οδηγίες [87/102] και [90/88] την έννοια ότι επιβάλλουν στα εθνικά δικαστήρια να ερμηνεύουν το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο ώστε να υποχρεώνονται οι οργανισμοί που παρέχουν καταναλωτικά δάνεια να θέτουν εγγράφως υπόψη του δανειολήπτη-καταναλωτή το ισχύον [ΣΕΠΕ] πριν από κάθε ανανέωση ανανεώσιμης συμβάσεως πιστώσεως, παρεχόμενης τμηματικώς και με κυμαινόμενο επιτόκιο;
- 2) Έχουν οι εν λόγω οδηγίες την έννοια ότι επιβάλλουν στα εθνικά δικαστήρια να ερμηνεύουν το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο ώστε να υποχρεώνονται οι οργανισμοί που παρέχουν καταναλωτικά δάνεια να θέτουν υπόψη του ίδιου καταναλωτή, πριν από κάθε ανανέωση μιας τέτοιας συμβάσεως, τη ρήτρα περί διακυμάνσεως του εν λόγω [ΣΕΠΕ];
- 3) Έχουν οι εν λόγω οδηγίες την έννοια ότι το αρμόδιο δικαστήριο πρέπει να επιλέξει την ερμηνεία του εθνικού δικαίου που του επιτρέπει να δεχθεί λόγο αντλούμενο από τον παράνομο χαρακτήρα της συνάψεως ή της ανανεώσεως συμβάσεως καταναλωτικού δανείου, όπως είναι η παράλειψη μνείας του [ΣΕΠΕ], είτε κατόπιν προβολής του λόγου αυτού από τον καταναλωτή είτε αυτεπαγγέλτως, άνευ χρονικού περιορισμού, στο πλαίσιο διαφοράς προκύψασας από αγωγή επί πληρωμή ασκηθείσα από τον δανειοδότη οργανισμό;
- 4) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, έχουν οι εν λόγω οδηγίες την έννοια ότι επιβάλλουν στο δικαστήριο να επιλέξει την ερμηνεία του εθνικού δικαίου η οποία του επιτρέπει να μην εφαρμόζει διάταξη του εθνικού δικαίου που απαγορεύει στον καταναλωτή να προβάλλει ή στον δικαστή να δεχθεί αυτεπαγγέλτως λόγο αντλούμενο από τον παράνομο χαρακτήρα της συνάψεως ή της ανανεώσεως συμβάσεως καταναλωτικού δανείου, μετά τη λήξη προθεσμίας προβλεπόμενης κατά παρέκκλιση από το κοινό δίκαιο, καθόσον τούτο θα συνιστούσε κατ' εξαίρεση περιορισμό του δικαιώματος του καταναλωτή να ζητήσει έννομη προστασία και θα έθιγε την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης σ' αυτόν προστασίας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

- 15 Με αυτά τα δύο ερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η οδηγία έχει την έννοια ότι, πριν από κάθε ανανέωση, υπό τους ίδιους όρους, μιας συμβάσεως πιστώσεως ορισμένης διαρκείας, που έχει συναφθεί υπό τη μορφή ανοίγματος πιστώσεως τμηματικώς χορηγούμενης και συνοδευόμενης από πιστωτική κάρτα, εξοφλητέας με μηνιαίες δόσεις και με κυμαινόμενο επιτόκιο, ο δανειοδότης υποχρεούται να πληροφορεί εγγράφως τον δανειολήπτη σχετικά με το ισχύον ΣΕΠΕ και τους όρους υπό τους οποίους θα μπορεί να τροποποιηθεί.

Οι κατατεθείσες στο Δικαστήριο παρατηρήσεις

- 16 Η Cofinoga και η Γαλλική Κυβέρνηση είναι της γνώμης ότι στα ερωτήματα αυτά πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου συμμερίζεται την ανάλυση αυτή, τουλάχιστον για την περίπτωση κατά την οποία η ανανέωση της συμβάσεως ισοδυναμεί με παράταση της αρχικής συμβάσεως.
- 17 Κατ' αυτές, σε μια περίπτωση όπως αυτή της επίδικης συμβάσεως, οι υποχρεώσεις πληροφορήσεως που υπέχει ο δανειοδότης από το άρθρο 4 της οδηγίας δεν αφορούν την ανανέωση της συμβάσεως. Συναφώς, οι ανωτέρω στηρίζονται τόσο στο γράμμα του άρθρου 4 της οδηγίας, από το οποίο προκύπτει ότι τούτο αναφέρεται στον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως, όσο και στον σκοπό του εν λόγω άρθρου, με το οποίο επιδιώκεται να δοθεί στον καταναλωτή η δυνατότητα να εκτιμά το κόστος της πιστώσεως και να το συγκρίνει, πριν δεσμευθεί, με άλλες προσφορές.

- 18 Η Cofinoga, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρούν, αν και για διαφορετικούς λόγους, ότι ούτε οι υποχρεώσεις πληροφορήσεως που υπέχει ο δανειοδότης από το άρθρο 6 της οδηγίας τυγχάνουν εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης. Κατά την Cofinoga και την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, αυτή η αδυναμία εφαρμογής απορρέει από το γεγονός ότι το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής περιορίζεται στις προκαταβολές σε τρέχοντα λογαριασμό, με εξαίρεση την περίπτωση λογαριασμών πιστωτικής κάρτας, δηλαδή σε κατηγορία στην οποία δεν εμπίπτει η επίδικη σύμβαση. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, το άρθρο 6 της οδηγίας προβλέπει μια γενική ρύθμιση, η οποία να μην εφαρμόζεται επί όλων των συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, πλην όμως αφορά αποκλειστικώς την περίπτωση τροποποίησης της συμβάσεως, περίπτωση που δεν έχει σχέση με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες έγινε η ανανέωση της επίδικης συμβάσεως.
- 19 Αντίθετα, η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή προτείνουν να δοθεί καταφατική απάντηση στα δύο πρώτα ερωτήματα.
- 20 Η Βελγική Κυβέρνηση, αναπτύσσοντας την επιφύλαξη της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, επισημαίνει ότι, κατά το γαλλικό δίκαιο, η ανανέωση μιας συμβάσεως πιστώσεως θεωρείται ως σύναψη νέας συμβάσεως. Εξ αυτού έπεται, κατ' αυτήν, ότι, σε κάθε ανανέωση, ο δανειοδότης οφείλει να παρέχει τις πληροφορίες που προβλέπονται από το άρθρο 4 της οδηγίας.
- 21 Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα άρθρα 4 και 6 της οδηγίας προβλέπουν δύο ρυθμίσεις γενικής ισχύος και, επομένως, πρέπει να εφαρμόζονται σωρευτικώς. Υπενθυμίζοντας ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, η σύμβαση πρέπει να έχει καταρτιστεί εγγράφως και να μνημονεύει το ΣΕΠΕ καθώς και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6, ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται, κατά τη διάρκεια ισχύος της συμβάσεως, σχετικά με κάθε μεταβολή του ετήσιου επιτοκίου ή των επιβαρύνσεων που ισχύουν κατά τον χρόνο αυτής της μεταβολής, η Επιτροπή συνάγει εξ αυτού ότι ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται, πριν από κάθε ανανέωση της συμβάσεως, για κάθε μεταβολή του επιτοκίου.

Απάντηση του Δικαστηρίου

- 22 Κατόπιν των υποβληθεισών στο Δικαστήριο παρατηρήσεων, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, το ζήτημα αν το άρθρο 4 της οδηγίας έχει την έννοια ότι, στην περίπτωση ανανεώσεως, υπό τους ίδιους όρους, συμβάσεως πιστώσεως, ο δανειοδότης υποχρεούται να ενημερώσει τον καταναλωτή για το ΣΕΠΕ.
- 23 Το γράμμα του άρθρου 4 της οδηγίας δεν ορίζει ρητώς σε ποιο χρονικό σημείο πρέπει να γνωστοποιούν στον καταναλωτή τα προβλεπόμενα από το άρθρο αυτό πληροφοριακά στοιχεία. Ωστόσο, η οικονομία της διατάξεως αυτής δεν αφήνει εν προκειμένω καμιά αμφιβολία. Πράγματι, προβλέποντας ότι η σύμβαση πιστώσεως πρέπει να καταρτίζεται εγγράφως και ότι το σχετικό έγγραφο πρέπει να περιλαμβάνει μνεία του ΣΕΠΕ καθώς και των προϋποθέσεων υπό τις οποίες μπορεί το ΣΕΠΕ να τροποποιείται, το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αναφέρεται σαφώς στο χρονικό σημείο της συνάψεως της συμβάσεως. Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής επιβεβαιώνεται από το άρθρο 1α της οδηγίας, το οποίο καθορίζει τον τρόπο υπολογισμού του ΣΕΠΕ και διευκρινίζει, στην παράγραφο 4, στοιχείο α', ότι τούτο πρέπει να υπολογίζεται «τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση».
- 24 Εφόσον ούτε το γράμμα του άρθρου 4 της οδηγίας ούτε η οικονομία του θεσπισθέντος με τη διάταξη αυτή συστήματος παρέχουν έρεισμα για την ερμηνεία ότι το ΣΕΠΕ πρέπει να γνωστοποιείται στον καταναλωτή κατά το χρονικό σημείο της ανανεώσεως, υπό τους ίδιους όρους, της συμβάσεως πιστώσεως, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν οι στόχοι της οδηγίας καθιστούν υποχρεωτική την ενημέρωση του καταναλωτή κατά το χρονικό αυτό σημείο.
- 25 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι η οδηγία, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της, θεσπίστηκε με τον διττό στόχο της διασφάλισεως, αφενός, της δημιουργίας μιας κοινής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστεως (τρίτη έως πέμπτη αιτιολογική σκέψη) και, αφετέρου, της προστασίας

των καταναλωτών που συνάπτουν τέτοιες συμβάσεις πιστώσεως (έκτη, εβδόμη και ενάτη αιτιολογική σκέψη) (απόφαση της 23ης Μαρτίου 2000, C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, Συλλογή 2000, σ. I-1741, σκέψη 20).

- 26 Η ενημέρωση του καταναλωτή σχετικά με το συνολικό κόστος της πιστώσεως, υπό τη μορφή επιτοκίου υπολογιζόμενου βάσει ενιαίου μαθηματικού τύπου, είναι εν προκειμένω ουσιώδους σημασίας. Αφενός, η ενημέρωση αυτή, η οποία, κατά το άρθρο 3 της οδηγίας, πρέπει να γίνεται ήδη κατά το στάδιο της διαφημίσεως, συντελεί στη διαφάνεια της αγοράς, στο μέτρο που επιτρέπει στον καταναλωτή να συγκρίνει τις προσφορές παροχής πιστώσεως. Αφετέρου, η εν λόγω ενημέρωση επιτρέπει στον καταναλωτή να εκτιμά την έκταση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει.
- 27 Αν ληφθούν υπόψη οι στόχοι αυτοί και αυτά που εξέθεσε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 53 των προτάσεών του, προκύπτει ότι η εν λόγω πληροφόρηση είναι χρήσιμη κυρίως όταν παρέχεται στον καταναλωτή κατά την αποφασιστική φάση που προηγείται της συνάψεως της συμβάσεως. Σε μεταγενέστερο στάδιο, όπως η ανανέωση της συμβάσεως υπό τους ίδιους όρους, η ενημέρωση αυτή, που ήδη έχει γίνει, δεν είναι πλέον και τόσο ουσιώδης.
- 28 Επομένως, ελλείπει οποιασδήποτε ρητής εν προκειμένω διατάξεως και δεδομένου ότι δεν υφίστανται στοιχεία που να επιτρέπουν να συναχθεί από την οικονομία ή τους στόχους της οδηγίας καμία ευρεία ερμηνεία του άρθρου 4 της οδηγίας, το τελευταίο αυτό δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υποχρεώνει τον δανειοδότη να γνωστοποιήσει στον καταναλωτή το ΣΕΠΕ πριν από την ανανέωση, με τους ίδιους όρους, μιας συμβάσεως πιστώσεως.
- 29 Το γεγονός ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει παράσχει το αιτούν δικαστήριο, η ανανέωση μιας συμβάσεως πιστώσεως θεωρείται, κατά το

γαλλικό δίκαιο, όχι ως παράταση της αρχικής συμβάσεως, αλλά ως σύναψη νέας συμβάσεως, δεν επηρεάζει την ανάλυση αυτή. Πράγματι, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 43 των προτάσεών του, η εναρμόνιση στην οποία αποσκοπεί η οδηγία θα ματαιωνόταν, αν οι κανόνες της μπορούσαν να ερμηνεύονται βάσει των ιδιαιτεροτήτων του εθνικού δικαίου του τάδε ή του δείνα κρατους μέλους.

- 30 Κατόπιν της ανωτέρω ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στο άρθρο 4 της οδηγίας, πρέπει να εξεταστεί, δεύτερον, το ζήτημα αν το άρθρο 6 της οδηγίας αυτής πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, στην περίπτωση της ανανέωσης, υπό τους ίδιους όρους, μιας συμβάσεως πιστώσεως, ο δανειοδότης υποχρεούται να γνωστοποιεί στον καταναλωτή το ΣΕΠΕ.
- 31 Κατόπιν των υποβληθεισών στο Δικαστήριο παρατηρήσεων, πρέπει κατ' αρχάς να προσδιοριστεί το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής.
- 32 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει ότι, «[α]νεξάρτητα από την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ε', όταν υπάρχει σύμβαση μεταξύ πιστωτικού ή χρηματοοικονομικού ιδρύματος και ενός καταναλωτή για τη χορήγηση πίστωσης υπό μορφή προκαταβολής σε τρεχούμενο λογαριασμό, πλην των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας», ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται «κατά τη στιγμή της σύναψης της σύμβασης ή νωρίτερα» σχετικά με τις διάφορες ειδικές προϋποθέσεις της σύμβασης που διασαφηνίζονται στη συνέχεια της διατάξεως. Στην παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου 6 προστίθεται το εξής: «Εξάλλου, κατά τη διάρκεια ισχύος της σύμβασης, ο καταναλωτής πληροφορείται αμέσως κάθε τυχόν μεταβολή που επέρχεται στο ετήσιο επιτόκιο ή στις συναφείς επιβαρύνσεις». Έτσι, από το γράμμα του άρθρου 6 προκύπτει σαφώς ότι η παράγραφος 1 αναφέρεται στις ίδιες συμβάσεις με αυτές τις οποίες αφορά η παράγραφος 1.

- 33 Πάντως, εξίσου σαφώς προκύπτει, τόσο από το γράμμα των άρθρων 2, 4 και 6 της οδηγίας όσο και από την οικονομία του συστήματος που καθιερώνουν οι διατάξεις αυτές, ότι το άρθρο 6 προβλέπει ειδικό κανόνα, ισχύοντα για ένα τύπο συμβάσεων ο οποίος, εξάλλου, αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής των γενικών κανόνων της οδηγίας.
- 34 Πράγματι, το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής της τις πιστώσεις που παρέχονται υπό τη μορφή προκαταβολών σε τρέχοντα λογαριασμό, εκτός των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας. Όσον αφορά τις πιστώσεις που παρέχονται υπό τη μορφή προκαταβολών σε τρέχοντα λογαριασμό, το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας επιβάλλει στον δανειοδότη να παράσχει στον καταναλωτή πληροφορίες που δεν προβλέπονται στο άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας, ενώ με το άρθρο 6, παράγραφος 1, επιβάλλεται στον εν λόγω δανειοδότη η υποχρέωση να παράσχει στον καταναλωτή τις πληροφορίες που απαριθμούνται σ' αυτό και μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνεται το ΣΕΠΕ.
- 35 Επιπλέον, το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας προβλέπει ότι, σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να γνωστοποιείται το ΣΕΠΕ κατά τη σύναψη της σύμβασης, πρέπει, παρ' όλ' αυτά, να παρέχονται στον καταναλωτή με την έγγραφη σύμβαση «οι σχετικές πληροφορίες», στις οποίες περιλαμβάνονται «τουλάχιστον τα στοιχεία που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση». Όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 73 των προτάσεών του, τέτοια ρητή παραπομπή ουδόλως θα ήταν αναγκαία σε περίπτωση που το άρθρο 6 εφαρμόζοταν, άνευ ετέρου, σε όλες τις καλυπτόμενες από την οδηγία συμβάσεις.
- 36 Επομένως, το εν λόγω άρθρο 6 εφαρμόζεται μόνο στις συμβάσεις στις οποίες αναφέρεται ειδικώς, δηλαδή τις πιστώσεις υπό τη μορφή προκαταβολής σε τρέχοντα λογαριασμό, εκτός των λογαριασμών πιστωτικής κάρτας.

- 37 Δεν αμφισβητείται όμως ότι η επίδικη σύμβαση δεν εμπίπτει στην κατηγορία αυτή.
- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προβλεπόμενη στο άρθρο 6 της οδηγίας ρύθμιση δεν προσφέρεται για τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων ενημερώσεως που βαρύνουν τον δανειοδότη σε μια περίπτωση όπως η αποτελούσα το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 39 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία δεν επιβάλλει στον δανειοδότη, πριν από κάθε ανανέωση, υπό τους ίδιους όρους, μιας συμβάσεως πιστώσεως ορισμένης διάρκειας, που έχει συναφθεί υπό τη μορφή ανοίγματος πιστώσεως, χορηγούμενης τμηματικώς και συνοδευόμενης από πιστωτική κάρτα, εξοφλητέας με μηνιαίες δόσεις και με κυμαινόμενο επιτόκιο, την υποχρέωση να ενημερώνει εγγράφως τον δανειολήπτη σχετικά με το ισχύον ΣΕΠΕ καθώς και για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορεί να τροποποιείται το επιτόκιο αυτό.

Επί του τρίτου και του τέταρτου ερωτήματος

- 40 Κατόπιν της δοθείσας στα δύο πρώτα ερωτήματα απαντήσεως, παρέλκει η απάντηση στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁴¹ Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γαλλική, η Βελγική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 5ης Ιουλίου 2002 το tribunal d'instance de Vienne, αποφαινεται:

Η οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Φεβρουαρίου 1990, δεν επιβάλλει στον δανειοδότη, πριν από κάθε ανανέωση, υπό τους ίδιους όρους, μιας συμβάσεως πιστώσεως ορισμένης διάρκειας, που έχει συναφθεί υπό τη μορφή ανοίγματος πιστώσεως, χορηγούμενης τμηματικώς και συνοδευόμενης από πιστωτική κάρτα, εξοφλητέας με μηνιαίες δόσεις και με κυμαινόμενο επιτόκιο,

την υποχρέωση να ενημερώνει εγγράφως τον δανειολήπτη σχετικά με το ισχύον συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο καθώς και για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορεί να τροποποιείται το επιτόκιο αυτό.

Jann

Timmermans

von Bahr

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Μαρτίου 2004.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

B. Σκουρής